

Київський національний університет технологій та дизайну
**ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ОЩАДЛИВОГО ВИРОБНИЦТВА
У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

В сучасних умовах процес надання освітніх послуг характеризується постійною мінливістю і посиленням вимог до якості. Важливого значення для вищого навчального закладу набуває підвищення ефективності навчального процесу із застосуванням сучасних методів і новітніх технологій з орієнтацією на ринок праці.

Метою проведеного дослідження є систематизація основоположних позицій концепції ощадливого виробництва і їх можливого застосування в сфері освіти, зокрема сучасного вищого навчального закладу. Теоретичною основою дослідження є класичні й сучасні теорії менеджменту, маркетингу та інформаційних систем. В роботі використано методи: структурно-логічного аналізу, синтезу та порівняння.

З початку 1900-х років і до тепер відбувається запровадження, вдосконалення існуючих і розробка нових принципів й інструментів ощадливого виробництва. Метою концепції ощадливого виробництва «Lean Production» є створення більшої цінності меншими зусиллями з орієнтацією на постійне вдосконалення, що дозволяє цілеспрямовано зменшити непродуктивні витрати (втрати).

Численні дослідження зарубіжних фахівців показали доцільність запровадження принципів ощадливого виробництва в офісі через виявлення втрат і прихованих резервів підвищення продуктивності управлінської праці без скорочення працівників. Водночас, здійснюється пошук шляхів раціонального використання управлінського персоналу за рівнем кваліфікації в межах професійних компетентностей. В сучасній науково-практичній літературі поширюються ідеї ощадливості за межі виробничого процесу,

зокрема застосування принципів ощадливого виробництва в адміністративних процесах, в сфері будівництва, фінансів, культури, охорони здоров'я та освіти.

В сфері освіти для встановлення втрат з подальшим їх усуненням і запобігання в майбутньому доцільно реалізувати адаптовані принципи ощадливого виробництва, що сформульовано Джимом Вумеком і Деніелом Джонсом: виявити і усунути втрати в навчанні; визначити цінність конкретної освітньої послуги; визначити потік створення цінності для цієї освітньої послуги; забезпечити безперервне (протягом всього потоку) створення цінності освітньої послуги; дозволити споживачу (замовнику) витягувати освітню послугу; постійне вдосконалення всіх дій; візуалізація процесу навчання.

Так, Таїті Оно вперше сформовано сім видів втрат: втрати через перевиробництво, втрати часу через очікування, втрати при непотрібному транспортуванні, втрати через зайві етапи обробки, втрати через зайві запаси, втрати через непотрібні переміщення, втрати через випуск дефектної продукції. В подальшому доповнено перелік – втрати через проектування товарів, які не відповідають потребам споживачів. Джеффри Лайкером, Джимом Вумеком і Деніелом Джонсом запропоновано оцінювати втрати через нереалізований творчий потенціал персоналу. Чіт Марчвінскі й Джон Шук визначили ще два джерела втрат: втрати через перевантаження і втрати через нерівномірність.

В межах проведеного дослідження для вищого навчального закладу обґрунтовано за кожним видом втрат: перелік, причини виникнення, шляхи зменшення або усунення. Зокрема, за видом втрат через зайві запаси (надлишкова кількість фахівців на ринку праці за відповідними напрямом і / чи спеціальністю) запропоновано такий основний перелік: невиправдані витрати на підготовку фахівців, які не затребувані на ринку праці; зменшення цінностей новітніх знань через їх не застосування безпосередньо після завершення навчання; додаткові витрати на відновлення знань або перепідготовку; зменшення кар'єрного очікування; втрата мотивації до особистісного розвитку професійної компетентності. Встановлено головні причини виникнення втрат такого виду: відсутність взаємозв'язку і взаємодії державних органів влади,

освітніх закладів, роботодавців та приватних осіб; незбалансованість між професійно-кваліфікаційною структурою випускників освітніх закладів і сучасними потребами ринку праці в ланцюгу «освіта-бізнес»; невідповідна структура вартості освітніх послуг; відсутність потреби до самореалізації в професії у випускника; недотримання вищим навчальним закладом тривалості підготовки фахівця відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня. Обґрунтовано можливі шляхи зменшення або уникнення втрат через зайву кількість фахівців на ринку праці: удосконалення державної політики щодо механізмів управління якістю безперервної освіти; достовірне формування державного замовлення на підготовку фахівців; укладання трьохсторонніх договорів на навчання «навчальний заклад-підприємство-студент»; узгодження тривалості підготовки фахівців відповідного рівня кваліфікації; виважено обґрунтована і розрахована вартість освітньої послуги.

Для успішного впровадження принципів ощадливого виробництва в освіті необхідно у вищому навчальному закладі змінити культуру з орієнтацією на максимальне задоволення ринку праці з одночасним зменшенням втрат всіх видів і підвищення якості освітніх послуг, що відповідає вимогам вітчизняних, вимог європейських і світових стандартів. Інформувати про досягнуті результати доцільно із застосуванням методів візуалізації. Раціональний вибір набору таких методів залежить від сфери діяльності, фінансового стану, поставлених завдань та етапу розвитку навчального закладу. Запропоновано активно застосовувати такі методи: кольорове маркування, маркування фарбою, метод дорожніх знаків, «було – стало», графічні кольорові інструкції, дошка пошани фахівців. Це дозволяє акцентувати увагу на стан функціонування: нормальний або є відхилення.

Таким чином, послідовне впровадження принципів ощадливого виробництва в практику сфери освіти дозволить підвищити ефективність навчального процесу, що гарантує вищому навчальному закладу імідж і конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг, випускнику – конкурентоспроможність на ринку праці.